

El poder i les antenes

Les Illes Balears s'enfronten, a partir d'ara, al major procés de concessió de llicències d'emissió per ràdio en freqüència modulada, i de televisió local digital. Un procés que s'engega amb les discrepàncies polítiques de rigor entre govern i oposició, i amb l'ombra del repartiment «assimètric» de les concessions que determinaran la fortalesa dels diferents grups mediàtics a les Illes en els pròxims anys. Un tràmit que, ara per ara, no es descarta que s'hagi de solucionar als jutjats.

EFAEMA...

Ordre i FM són a Balears dos conceptes antagònics. Cap dels governs que ha passat pel Consolat de Mar s'han atrevit amb la regulació de sector, un fet que no deixa de ser comú a d'altres indrets de l'Estat. D'ençà de la promulgació del Decret Autonòmic 86/95 sobre Radiodifusió a les Illes Balears, la normativa bàsica de legislació de la FM, s'han enregistrat pocs esforços normalitzadors del dial. Bàsicament, l'efecte ha estat el contrari, la proliferació d'emissions no del tot legals si ens atnem al detall de la norma. Ni tan sols des de l'administració autonòmica, a la Direcció General de

Tecnologia i Comunicació del Govern, es pot donar una xifra exacta de les emissores que es poden escoltar a Balears. Fonts de la Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació deixen la llista de les FM totalment legals a Balears en només 30. Sis de municipals i 24 de comercials. A més, s'hi sumen unes altres 22 de municipals i 11 de comercials que tindrien la seva llicència definitiva en tràmit, amb la qual cosa, sempre d'acord amb les fonts, no es poden considerar com a il·legals. Així doncs, 63 emissores legals o legalitzables en total.

Però un recompte poc escrupolós situa per damunt de les 105 les freqüències ocupades a Bale-

*Per:
Albert Travesset
i Campañà*

ars, per un variadíssim conjunt d'emissores que van des de les d'abast estatal, comercials i públiques, a l'autònoma IB3 Ràdio, acabada d'inaugurar aquest mes de març passat, a les comercials locals, les municipals i les que escapen a qualsevol denominació, com les reemissions de programes autonòmics d'altres regions. I en el cas de les locals i municipals, el panorama s'ha de multiplicar per tres perquè gairebé cap d'elles sobrepassa l'abast d'una sola de les illes.

Per acabar de posar una mica més de pebre al guisat radiofònic de les Illes, un informe encarregat per l'Asociación Española de Radiodifusión Comercial ha posat al descobert que d'aquest centenar llarg d'emissores de FM a Balears, més de la meitat, 55 en concret, manifesten algun tipus d'irregularitat. Aquest informe diferencia aquestes emissores que no compleixen algun requisit legal per emetre en tres categories. Les que són il·legals perquè no disposen de concessió administrativa, unes 40. Les emissores que tenen concessió, però amb irregularitats, 5 més; i les que són emissores municipals amb algun tipus de manca legal, 10 en total.

La llista de les emissores seria interminable, però com a exemples de les que es troben sense concessió administrativa, sempre segons aquest informe de l'Asociación Española de Radiodifusión Comercial, es poden citar Ràdio Robines de Binissalem a Mallorca. Ona Mallorca a Manacor, Flaix FM a Eivissa, Cope Eivissa, Radio Intereconomía a Palma o Radio Mania també de la capital balear. Algunes emissions de programacions nacionals, com Cadena Dial o Europa FM, tampoc tenen tots els papers en regla, tot i que en aquest cas, les irregularitats detectades són menors, sempre segons l'AERC. Val a dir que SER, COPE i Onda Cero són els principals impulsors a nivell estatal d'aquesta associació, i no seria convenient tirar-se pedres al damunt de la seva pròpia teulada.

Des de l'administració autonòmica, la directora general de Tecnologia i Comunicació del Govern, Encarnación Padilla, es mostra prudent davant de les denúncies d'il·legalitats presentades: "El Ministeri (d'Indústria, Comerç i Turisme) ens ha remès aquesta relació d'emissores. Inclús ens insta a què actuem, en virtut de la competència que tenim com a gestors de la concessió. Ara mateix estem estudiant aquesta relació, i comprovant efectivament si la situació és la que ens han dit".

Fonts de la mateixa Asociación a Balears han confirmat que noves emissores es posen en marxa periòdicament de forma irregular a les Balears. Com per exemple un nou reemissor a Menorca, des del Monte Toro, que ofereix a aquesta illa programació de Punto Radio, a Balears associada amb la local Última Hora Ràdio. Sense llicència ni permís apunten els responsables de l'Asociación. Des del Govern no en tenen notícia. Padilla, òbviament, es mostra disposada a fer complir la llei: "Evidentment si una emissora és il·legal, s'ha de procedir en darrera instància a tancar-la. Primer

faríem un primer acostament per comprovar la informació de què disposem, a través d'un requeriment, perquè ens porti la documentació de la qual es disposi, per evitar que alguna dada pugui quedar a l'aire".

El cert és que a Balears el Govern no disposa de servei d'inspecció sobre radiofonia. És a dir que no pot investigar qualsevol denúncia sobre il·legalitats en l'ús de l'espectre ràdioelèctric. "Nosaltres no tenim inspecció pròpia", afirma Encarnación Padilla. "Hi ha comunitats autònomes que sí

Un informe encarregat per l'Asociación Española de Radiodifusión Comercial ha posat al descobert que del centenar llarg d'emissores de FM a Balears, més de la meitat, 55 en concret, manifesten alguna irregularitat.

que en tenen. Nosaltres no i, per tant, hem de procedir a través de la pròpia inspecció de telecomunicacions del Govern central, que és a qui li hem demanat més informació". Una demanda d'informació de la qual no se'n sap res, de moment.

Mentre que s'espera que el Govern actuï d'alguna manera, exercint les seves competències sobre la regulació de les FM de Balears, s'ha conegut la recent intenció de demanar al Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme que es puguin concedir fins a 36 noves emissores de FM per a Balears. Padilla ho confirma: "Hem demanat 36 emissores per a totes les Illes, 5 per a Palma, 4 per a Inca 3 per a Manacor, a Alcúdia 6, a Menorca 8 i a Eivissa i Formentera 10".

Aquesta petició respon a la recent demanda, del gener de 2005, de la Secretaria d'Estat de Telecomunicacions i per la Societat de la Informació del Ministeri, que és l'òrgan competent per valorar aquestes concessions. En realitat, del concurs encara no se'n coneix cap detall perquè no ha estat

A les Illes Balears, el Govern no disposa de servei d'inspecció sobre radiofonia. En conseqüència, no pot investigar qualsevol denúncia sobre il·legalitats en l'ús de l'espectre radioelèctric.

convocat per la Secretaria d'Estat. "L'espectre no és tan ampli perquè se'ns concedeixin totes les emissores", s'afirma des del Govern de les Illes Balears, tot i que a continuació es referma la demanda de 36 noves estacions de FM a Balears en funció de "cobrir la major part de l'espectre, tenint en compte la llista d'emissores que emeten legalment, i mirant els forats a les zones més deficitàries".

es". No s'escapa pràcticament a ningú que algunes de les noves concessions podrien anar a parar a alguna de les empreses que es veiessin perjudicades per una hipotètica baixada d'antena, per un tancament administratiu, en demostrar-se una

L'executiu demanarà 36 noves emissores de FM per a Balears: 5 per a Palma, 4 per a Inca, 3 per a Manacor, a Alcúdia 6, a Menorca 8 i a Eivissa i Formentera 10.

irregularitat insalvable en el seu funcionament. Padilla ho confirma: "El procés és precisament això, assegurar-nos de la legalitat de les emissores. El Govern central ens dictarà les freqüències assignades.

I a partir d'aquí prepararem el concurs per tal que totes aquestes emissores s'hi puguin presentar i legalitzar-se."

... I LA TEDETÉ

El ritme cadenciós en què es mouen a Balears les decisions a l'entorn de la regulació del dial de la FM, contrasta amb la celeritat vertiginosa que el Govern ha imprimit en les gestions per implantar a les Illes les noves normatives en matèria de televisió digital. Les Illes Balears han estat la primera comunitat autònoma de l'Estat que ha realitzat l'adjudicació dels canals de televisió digital local, en virtut del Pla d'Impuls de la TDT que va aprovar el Govern de José María Aznar, precisament en el Consell de Ministres del 12 de març del 2004. Un dia després dels atemptats al corredor ferroviari

Qui veurà què a la TDT local a Balears?

El Reial Decret 439/2004 marca la xifra de 100.000 habitants com el llindar per concedir múltiples digitals per emetre televisió local a cada municipi, com a norma general. A les Illes, aquesta densitat de població només s'assoleix a Palma, i les subsegüents divisions administratives en demarcacions digitals s'han realitzat més per criteris físics que poblacionals. Així les coses, aquest RD determina 7 demarcacions de TDT a Balears, que disposaran de quatre programacions diferents per a cadascuna d'elles. A Mallorca n'hi ha cinc: Palma, Inca, Manacor, Pollença i Sóller, més la de Menorca, i la d'Eivissa i Formentera. 28 canals diferents en total.

A l'hora de les adjudicacions, aquesta pluralitat es redueix. Dues de les empreses presentades, Canal 4 i Falcó Produccions, obtenen permisos per a les 7 demarcacions. És a dir que podran emetre programació local en cadena per a totes les Illes. Broate Balear, una firma lligada empresarialment a Canal 4, i Grup Serra n'obtenen 5 cadascuna. Les quatre adjudicacions restants van a parar a la TV d'Eivissa i Formentera, la TEF, per emetre a la seva demarcació; a Produccions Llevant per la de Manacor; a la TV Menorquina per a Menorca; i a ITRV-COPE per a una llicència a Palma. Quatre adjudicataris acumulen 24 dels 28 canals, mentre que quatre més se'n reparteixen les engrunes. Cap ajuntament de les Illes reb concessió alguna per emetre, precisament una de les prioritats marcades des de la normativa. També queden fora de les adjudicacions empreses amb canals locals en marxa, com Localia Mallorca. De fet, la llista de les empreses que queden al marge del repartiment del Govern és més llarga que la de les empreses beneficiades, i entre elles en destaquen Editora Balear (*Diario de Mallorca*), *Diario de Ibiza*, Gecauma, Pàgina 2, o Alternativa de Medios Audiovisuales, per citar-ne només algunes.

Aquest havia de ser el mapa final de la TDT a les Illes si no hagués estat per les esmenes presentada pel grup de diputats socialistes de Balears a l'articulat de la llei de televisió digital, i que van ser incorporades al text aprovat el passat mes de juny. Aquesta modificació insta a què els ens locals

insulars i els ajuntaments tinguin accés real a la concessió de canals de TDT. Aquest fet obre la porta a tres nous múltiples: Mallorca, Menorca i Eivissa i Formentera, amb quatre canals per a cadascun d'ells. És a dir, 12 nous canals, que sumats als 28 anteriorment citats fan un total de 40 programes diferents. En aquesta modificació, la nova llei fa una reserva expressa d'un dels canals per a les entitats locals, i en el cas de les administracions insulars, seran dues les freqüències atorgades directament. La modificació pensada pels socialistes de les Illes té un destinatari clar: els ajuntaments i els consells insulars, apartats del futur digital per la primera adjudicació de freqüències del Govern de Jaume Matas. El Govern és, en tot cas, la institució que ha de posar en marxa un nou concurs d'adjudicació per aquestes noves 12 llicències de TDT.

Aquesta és la situació legal. Però finalment, què és el que cada televident podrà veure a casa seva? La resposta és senzilla. El ciutadà rebrà a casa 8 programacions diferents de televisió digital local a Balears. Les quatre de la seva demarcació, que van ser adjudicades el febrer de 2005. I, a més, també rebrà unes altres quatre emissions, aquestes de caràcter insular, sorgides de la recent modificació de la llei, i que encara no han estat adjudicades a la data de la publicació d'aquest reportatge. El que no podrà veure seran les programacions d'una demarcació fora dels seus límits d'emissió. Per posar un exemple, a Palma no es podrà visionar la TEF eivissenca ni la TV Menorquina. A més, la normativa obliga que entre 8 i 10 mesos després de la concessió es posi en marxa l'emissió de la programació en format digital terrestre.

Després de l'esforç que ha costat la posada en marxa progressiva de la programació d'un sol canal autonòmic amb IB3, caldrà pensar en com s'ompliran tantes hores de tantes noves televisions locals com es podran oferir a les Illes Balears. Per cert, que IB3, com a televisió pública autonòmica, no està regulada per aquesta legislació, que afecta només les televisions locals. I, lògicament, tampoc parlem de les televisions estatals, públiques i privades, que ja es reben a Balears en format digital terrestre.

de l'Henares a Madrid. Aquell 12 de març, el titular del Ministeri de Ciència i Tecnologia, Juan Costa, donava llum verda a aquest Reial Decret 439/2004. Una normativa que ha quedat modificada per un Reial Decret de desembre de 2004, i per la recent Llei de mesures urgents per a l'impuls de la TDT, de liberalització de la televisió per cable i de foment del pluralisme, de l'1 de juny d'enguany, ja sota mandat socialista al Govern central.

La norma aprovada enguany marca l'any 2010 com el de l'apagada analògica. A més, pels processos d'organització de concursos i adjudicació de freqüències de televisió digital local, les comunitats autònomes comptaven amb un termini de temps que expirava l'agost de 2005. El Govern convoca el concurs al Butlletí Oficial de la Comunitat el 6 de novembre de 2004, i marca un termini de 16 dies naturals per a la presentació de les ofertes. Algunes de les empreses concorrents protesten; massa poc temps per presentar un projecte i per reunir la fiança prèvia a la concessió. El Govern de les Illes Balears va repartir les 28 freqüències de TDT a principis de febrer, abans que qualsevol altra modificació del Reial Decret del ministre Costa pogués retocar les condicions de convocatòria del concurs. L'esprintada digital ja estava feta. Per als dissortats quedava la via del recurs administratiu. El termini també anà en consonància: 48

hores. Cap d'aquestes protestes aconseguí canviar el resultat del concurs per a la TDT local a Balears.

Les adjudicacions ràpides provoquen problemes de diverses menes. Polítics, per haver deixat fora les demandes de més de 20 ajuntaments que es queden sense llicència de televisió local. I problemes empresarials, perquè entre les peticions rebutjades hi ha la de Localia Mallorca del Grupo Prisa (Cadena SER Mallorca), i l'Editora Balear SA, empresa propietària del *Diario de Mallorca*. Mitjans de comunicació amb línies editorials, si més

Paisatge d'Alaró, amb antena de fons: l'arribada de la TDT obliga a realitzar canvis, però només a les instal·lacions col·lectives.

La llista de les empreses que queden al marge del repartiment del Govern de llicències de TDT és més llarga que la de les empreses beneficiades.

no, crítics amb el Govern de les Illes Balears. I dues empreses unides per un altre fet curiós: el president Jaume Matas no hi concedeix entrevistes des d'abans de guanyar les eleccions autonòmiques de 2003. A més de les lògiques exclamacions de les empreses excloses, també s'hi van afegir les crítiques de l'oposició política, fins i tot al Parla-

A la planta noble de l'edifici de la Conselleria d'Hisenda del Govern, al carrer del Palau Reial de Palma, es va dur a terme, el febrer passat, l'obertura de pliques per a l'adjudicació de llicències de TDT local a les Illes. ▶

ment de les Illes Balears. Per a la diputada autonòmica del PSIB-PSOE Pilar Costa, "el Govern ha fet una actuació presumptament irregular, en la qual ha marginat els municipis, i ha propiciat que 12 dels 28 canals estiguin controlats per Javier Mato". Mato és l'antic cap de premsa de Jaume Matas a la presidència del Govern fins al 1999, i cap de Gabinet del Ministeri de Medi Ambient, també de la mà de Matas. Ara, a més, és copropietari de l'empresa Serveis Balears de Televisió, que ha resultat adjudicatària del servei d'informatius d'IB3 Ràdio i TV.

Per la seva banda, el conseller d'Economia, Hisenda i Innovació, Lluís Ramis d'Ayreflor, ha defensat el procés d'adjudicació en seu parlamentà-

Les adjudicacions ràpides provoquen problemes polítics i empresarials, ja que entre les peticions rebutjades hi ha mitjans de comunicació amb línies editorials crítiques amb el Govern de les Balears.

ria. Un procés "nítid i basat en l'assessorament tècnic rebut per la mesa de contractació". I també creu fermament en la seva ràpida execució, "per la necessitat d'acabar amb una situació al·legal", en relació amb el panorama de la televisió local a Balears.

Des del Govern també s'ha justificat l'exclusió de les ofertes presentades pels ajuntaments. Per

a Encarnación Padilla, "a nosaltres ens van presentar sol·licituds alguns municipis: unes van entrar en termini i altres no. Algunes les vam admetre, malgrat que totes tenien alguna mancança. Seguint el procés se'ls va oferir un nou termini per subsanar les deficiències". La majoria dels ajuntaments havien decidit d'acudir al concurs de la TDT municipal mitjançant un decret d'alcaldia, que feia necessari l'acord al ple municipal. Però per a Padilla un altre dels requisits va ser insalvable per a les propostes dels municipis: "El que no va fer cap dels municipis va ser posar-se d'acord en el sistema de gestió", una qüestió cabdal, ja que cap municipi per si mateix, excepte Palma, podia accedir a una llicència, a causa del fet de no arribar als 100.000 habitants. S'havien, doncs, d'agrupar, i aquest fet no quedava recollit en les sol·licituds, segons Padilla.

Un cop descartades les demandes dels ajuntaments, la llei facultava al Govern a adjudicar els 28 canals a la concurrència privada, sense reserva pública. "Amb tota la documentació disponible es va fer un estudi exhaustiu, encarregat a una consultora externa. I en base als criteris d'adjudicació en els plecs del concurs i les puntuacions, es van donar les concessions", conclou Padilla.

En contra d'aquesta resolució s'han plantejat dos recursos al contenciós administratiu de Palma. Un del PSIB-PSOE, i l'altra de Localia Mallorca, basats en greus irregularitats en el procés de tramitació del procediment. La demanda de Localia apunta a què algunes de les empreses que havien obtingut llicències ni tan sols s'havien presentat a la demarcació que van obtenir, o que en la

seva raó social no hi figurava l'objectiu de gestionar el servei indirecte de televisió local. Finalment, també s'al·ludeix al curt termini de 15 dies per presentar les ofertes i per fer al·legacions.

El contraatac polític de l'oposició socialista a aquest procés d'adjudicació de canals de TDT locals a Balears no s'ha limitat a la presentació d'un recurs judicial. Cal recordar que la Llei d'Impuls a la TDT local, aprovada a principis del mes de juny, ha inclòs unes esmenes impulsades precisament des dels bancs dels socialistes balears al Congrés dels Diputats. A banda de la modificació de llei de televisió analògica, que obre la porta a noves programacions privades d'abast estatal, i del retard en el procés d'apagada analògica del 2008 fins al 2010, aquesta llei reforça la potestat de les entitats locals i de les insulars per gestionar directa o indirectament serveis de TDT locals. A les Balears es concedeixen 3 múltiples més, és a dir 4 nous canals per a cada illa. I per llei, dos d'aquests canals han d'estar gestionats o bé per ajuntaments o bé per *cabildos* o consells insulars. És el Govern de Jaume Matas l'encarregat de tornar a convocar el concurs per aquests 12 nous canals de TDT, en un termini encara no fixat, que haurà de ser marcat des del Govern central. Però a ningú escapa que aquesta modificació de la llei estatal constitueix una mena de vestit fet a mida per al cas balear, per tornar a donar una oportunitat a institucions i empreses que s'han vist postergades en la primera adjudicació de TDTs locals.

Hi ha encara un punt més, conseqüència del procés imparabile de l'apagada analògica a les TV locals de Balears. El Govern ha decretat recentment l'ordre de tancament per a totes aquelles emissores que no hagin obtingut llicència d'emissió en digital. Un fet justificat pel conseller Ramis d'Ayreflor a través d'una carta rebuda des del Ministeri d'Indústria on s'instava al tancament de les emissores locals al·legals. Localia Mallorca i Palma Televisió serien dues de les programacions afectades pel tancament. Tot i que els projectes de televisió local més afectats serien les emissores dels pobles, aplegades a FETELBA, la Federació de Televisions Locals de Balears. Aquestes emissores municipals, a pobles com Lluçmajor, Son Servera, Alaró o Sencelles, emeten de forma regular, unes hores per setmana, amb dedicació artesana, i moltes vegades amb una precarietat de mitjans colpidora. Però en alguns dels casos representa una fe de vida ininterrompuda de la societat dels pobles, una televisió veïnal, de servei públic, que ara es veu en un carreró sense sortida. Tomeu Pons, des de la direcció de la TV de Sencelles, un poble del pla de Mallorca, es mostra conforme amb la decisió: "Ho tenim assumit. Era una cosa que havia d'arribar, tot i que crèiem que podríem tenir una sortida, i que encara espero que es produïxi. Al capdevall som la millor televisió de Sencelles". L'única que emet des del mateix poble, això és ben segur.

Pons creu que en la decisió del Govern de

Jaume Matas de deixar de subvencionar aquestes televisions de poble s'hi amaga el fet de no voler competidors per a l'audiència d'IB3. "El vinagre fa dolent el vi bo", afirma Pons, en to irònic, des de Sencelles. Les televisions associades a FETELBA, més d'una desena, van arribar a rebre 120.000 euros anuals del Govern del Pacte de Progrés, a més del suport de continguts informatius institucionals. Una col·laboració que es va interrompre després del canvi de govern el 2003, i la nova política informativa impulsada des de la Di-

El contraatac polític de l'oposició socialista al procés d'adjudicació de canals de Televisió Digital Terrestre locals a les Illes Balears no s'ha limitat a la presentació d'un recurs judicial.

recció General de Comunicació de Joan Martorell.

Alguns dels antics associats a FETELBA, com la TV d'Inca, amb llicència per emetre en TDT a tot Balears, o la TV de Manacor, amb permís exclusiu per a la seva demarcació, sí que han aconseguit el mannà digital. En canvi, a l'altra costat de la balança s'hi troba TeleNord, la televisió d'Alcúdia, que va decidir apagar el seu emissor el passat mes de febrer, dies després de no haver rebut la llicència per a la nova tecnologia digital. Tomeu Pons encara confia en "poder aspirar a què un canal del nou múltiple sigui per a la FETELBA". Sobre tot això, una informació publicada al *Diario de Mallorca* recentment apuntaria el fet que el Consell de Mallorca podria dedicar un dels dos canals als quals tindrà dret en el nou procés d'adjudicació de freqüències de TDT. Una informació que no ha estat desmentida per la pròpia presidenta del CdM, Maria Antònia Munar, però que de moment no passa d'una declaració d'intencions.

Així les coses, la data fixada per al tancament

Per al director de TV Sencelles, en la decisió del Govern de Jaume Matas de deixar de subvencionar aquestes televisions de poble s'hi amaga el fet de no voler competidors per a IB3: «El vinagre fa dolent el vi bo».

final de les televisions locals de Balears sense llicència de TDT és el 8 d'agost, en una decisió justificada des del Govern com l'acompliment escrupolós de la normativa marcada des del Ministeri d'Indústria de José Montilla. Una passa més cap a les noves tecnologies; una peça més del nou panorama de l'audiovisual balear. Una història de poder i antenes.